

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

Kezdődik a munka

Ezernyolcszáz éven keresztül a multat élte a zsidó nép, huszonöt esztendő óta a jövőt éli. Az első bázei kongresszustól a tizenkettődikig minden pillanat leszakad a multtól és a jövőbe szalad. Nagy idő huszonöt év is, de mi ez ezernyolcszázhoz képest! Akik most bírálják, támadnak és kétségkednek, hogy sokkal többet lehetett volna építeni az elmúlt negyedszázad alatt, nézzenek csak vissza az elfecsérelt tizenhét évszázadra, mialatt semmit se csinált a zsidó nép, csak türt, szenvedett, pusztult és imádkozott. Vagy — ami a legrosszabb — igyekezett belemerülni a környezetbe, hogy elkerülje a zsidónak kijáró gyötrelmeket. Nos ehhez képest a cionista-munka harmadfél évtizede valóságos végtelenség. Ahogy Szokolov mondta a kongresszuson: Sohasem ismerték el a történelmi jogukat Palesztina ősi földjéhez, most végre elismerik. Sohasem akartak a nevükön nevezni, most végre mindenütt és a nevük: a zsidó nép. Nép vagyunk, jogunk van régi országunkhoz, a világ közönye vagy ellenséges indulata megváltozott, mert tudunk végre akarni és követelni. A harc és a szenvedés ezzel még nem ért véget, de ha harcolnunk kell és szenvednünk — már van miért. Nem a multért, hanem a jövőért.

Ez a tizenkettődik kongresszus, ha a multakról beszél, már csak elvettve körül szóba a messzi mult, még az elmúlt huszonöt esztendőnek is csak az utóbbi nyolc évről esik beszéd, arról az időről, amely a tizenegyedik kongresszus óta eltelt. A háború megteremtette a munkánkat: a mi vetéseinket is a fegyverek forró jégesője verte el, de az eszmék győztek. A háború éveit hozták a zsidó jogok elismerését a Balfour deklarációt és a békeklauszulákat Párisban. „Es Páris Londonhoz vezetett.” És vezetett Sanremóhoz, amely szintén Londonhoz vezet. London a mi barátunk és szövetségünk, övé a mandátum nemzetközi otthonunk felett és London onzenetlenül mutatja ki sok jóindulatát velünk szemben. Es Balfour, Páris, London, Sanremó Karisbadhoz vezetett, ahol a világ minden részének zsidósága képviseltette magát s ez a nagy zsidó parlament Geniba és Jeruzsálemba vezetett tovább a zsidók aktív történetét. Geniben most ülészik a népek szövetsége, valamelyik nap dűlőre juttatja már a zsidóság nagy kérdését is, a Palesztina-mandátumot és semmi kétség: ahogy az erőteljes karisbadi együttes hallatta hangját, úgy fog ítélni a népszövetség. És ha megtörtént a sanremói béke szankciója s a zsidó nép megkapja végre nemcsak a békeokmányokban körülhatárolt területeket a Jordánig, de az újabb történelmi földet a Jordánon túl: el is hallgathat egyidőre a diplomácia, hogy kezdetét vegye a jövő politikája. Ezt a politikát nem a hatalmak városaiban fogják megcsinálni, nem kérvényekkel és memorandumokkal, de a mult nagy városában Palesztina két platformja alatt ásóval-kapával, szekerével és ojtókéssel.

Szó se róla a politikának is dolga akad, hiszen sok problémát meg kell oldani: arabkérdést, alkotmánykérdést, az északi határok kérdését (az északi vizesékek nélkül nincs biztos fejlődési lehetőség), a földlog mégis a munka, ezen van a jövő hangsúlya. Sanremótól a tizenkettődik kongresszusig másfél év telt el, nem rosszabb, mint a huszonöt esztendő bármely hasonló időszakára és mégis rosszabb, mert Sanremó után mindennek tizszeres tempó-

ban kellett volna történnie. Ugylátszik, nem Sanremó a tengely, hanem ez a karisbadi zsidógyűlés: itt lendül fölfelé a sors és a munka kerek. Uj nagy földbirtokok kerültek vissza zsidó kézbe, nyolcvanezer dunam szűz, vagy inkább elmeddősült talaj várja a letelepülő zsidó földműveseket és uj kész tervek várják a munkát és a pénzt. Egyelőre ezer baj

is vár a dolgozótra, — nyílt számadással számol be erről Ruppin, a gazdasági előadó. De bizonyos, hogy a nagyvonalu munka immár megkezdődik és a pénz, bármekkora összeget kér az építés, meglesz. A föld alól is elő kell teremteni, hogy a föld és az ország újra a sokat hányatott, sokat szenvedett zsidó népé legyen.

A megélhetési feltételek Palesztinában

Dr. Ruppin jelentésének további részét, amelyet az „Uj Kelet” még nem ismertetett, alább közöljük:

— Kivánatos lenne, ha a palesztinai közgazdaság a mai vámrendszert minden áruval külön állapítaná meg és ezt a tarifát is évente az ország szükséglete és ipari fejlődése szerint megváltoztatná. Összhangba kell hozni a keresletet a szükséglettel és mindenképen tekintetbe kell venni a mezőgazdaság fejlődését. Ezidő szerint Palesztinában a legnagyobb fejlődésre van kilátásuk a következő iparoknak:

Azok, amelyek nyersanyagot dolgoznak fel, olyant, amely Palesztinában dus mennyiségben és olcsón található. Azok az iparágak, amelyeknek Palesztinában elég nagy piacuk van. Amelyek olyan munkafeltétellel dolgoznak, amilyen feltételeket a zsidó munkás megszokott már, vagy amelyeket könnyen megszokhat. Az új iparágak, amelyek elősorban azok, amelyek mezőgazdasági termékeket produkálnak. Így malmok, konzervgyárak, olajgyárak, cserzők, cukorgyárak, alkoholgyárak, cigarettagyárak, továbbá olyan iparok, amelyek építőanyag előállításával foglalkoznak. Idetartoznak továbbá azok az iparágak, amelyeken a zsidók már Európában gyakorlatra tettek szert: textilipar, konfekció, épület- és butoraszialosok és oráipar. Nem adhatom a lehető összes iparágak jegyzékét. A magánvállalkozások dolga kikutatni azokat az iparágakat, amelyek gyümölcsözhetnek Palesztinában. Az utóbbi időben elég szépen indult a különböző iparok fejlődése. Ide kell számítanom Boris Goldberg barátunk és Kremenezky téglá- és cementgyárait. Hallom, hogy báró Edmund Rotschild Palesztina legelkesőbb barátja, egy műmalmot szándékozik építeni, továbbá egy etherikus olajgyárat. Megemlítem még azokat az előmunkálatokat, amelyek most vannak folyamatban egy tetőpalagár, egy szeszgyár, egy börgyár és egy óraműhely felépítése körül. Nádcukorgyár megvalósítása is már tul van a kezdet nehézségein.

As ipari vállalkozás

Nagyon fájdalmas jelenség az iparban, hogy a textilipar és a konfekciókészítés még mindig nem jutott tovább a tervezettségénel és pedig megfelelő tőke híjjában. En legmegfelelőbbnek vélném, ha a lengyelországi zsidókézen levő textilgyárak szövetkezetet alakítanának és Palesztinában fonó-szövőgyárat állítanának fel. A cionista világszervezetnek feladata lenne a vállalkozóknak és a munkásszövetségeknek a hitelszerzés, továbbá a kormányoknál való támogatás. Fájdalom, a magánvállalkozás még nem jutott oda, ahová az ország igényei szerint eljutnia kellett volna. Azok a vállalkozások, amelyek már megkezdtek a munkát, olyan csekélyek, hogy egyelőre csak annak a nagy lendületnek szolgálhatnak alapul, amelynek feltételül jönnie kell, ha a zsidóság megmozdulása nem frázis, hanem valóság, sokat várak amerikai barátaink kezdeményezésétől, épen tőlük, mert ők már tul vannak egy bizonyos

fejldésen, amit saját erejükkel, ötleteikkel és szorgalmukkal értek el. Elvárom tőlük, hogy szakértőjük által kikutatják Palesztina összes ipari lehetőségeit. Nem szeretném, ha Palesztina gazdasági ujjáépítése körül is pártoskodások lépnének előtérbe; itt fegyverszünetnek kell lennie és ha nem is egységes munkában koncentrálnának az erők, de felaprózva is kívánatos a munka egysége szelleme.

A kisipar

A kisipar emelése céljából meg kell említenem Zeidner mérnök tervét, aki műhelyházak létesítését tervezte. A kézműves és a kisiparos, akik most Palesztinába jönnek, semilyen módon nem találhatnak műhelyt, úgy, hogy ezek számára valóságos megváltás lenne, ha olyan műhelyházban dolgozhatnának, ahol hajtóerő, levegő és világosság várja őket. Megelégedéssel vittem tudomásul, hogy a kongresszuson többan előterjesztették ezt a tervet és hogy legközelebb kísérletképen egy palesztinai városban meg akarják azt honosítani.

A kézművesek és a kisiparosok számára nagy könnyebbség lesz az is, ha módot nyújtunk nekik kertvárosokba való telepítéssel, hogy iparukat tisztességes helyiségekben folytathassák. Önök tudják, hogy David Trietsch propagálja legjobban a letelepedésnek ezt a formáját. Ha a kézműves-otthon saját házában, egy kis lombos kert közelében, egy kis gazdaságban üzheti mesterségét, ez munkakedvét és munkabírását is fokozza.

A bevándorlás elősegítése

A mezőgazdaságon, az építkezésen és az iparon kívül a közlekedés fejlődése is sokat lendíthet a lakosság sorsán. Hotellek építésével és a szállítás fejlesztésével is sok kéz számára lehet munkát adni. Eddig Palesztinában egyetlen szálloda nincs saját épületében és egyetlenegy sem felel meg az európai turisták igényeinek. Egészen természetes, hogy a cionista világszervezet feladata lenne az egész bevándorlás költségeit saját pénzéből fedezni. A cionista világszervezet sokat segíthet, de nem viselheti vállain az egész bevándorlási ügyet. A szervezet a mezőgazdasági letelepedést, a hitelügyet, a házipitést lendítse fel hitellel, segítse a bevándorlókat egzisztenciához és így öntsön lelket a nagy akcióba.

Önök tudják uraim, hogy a Palesztinába való bevándorlás ideiglenes felfüggesztése milyen izgalmat keltett nálunk. A tiltalmat azzal indokolták, hogy uj, vagyontalan bevándorlók számára nincs munkalehetőség. Nekünk uraim ép úgy érdekünk, mint a palesztinai kormány-nak, hogy az ország városai ne legyenek tele munkanélküliekkel, szerencsétlen emberekkel, akik munka és kenyér után kiáltanak. Minden bevándorló számára nem követelhetünk munkalehetőséget, amely készen vár reá. Ha már bent van az országban, akkor mindig munkabírása, tehetsége és ügyessége szerint van elhelyezkedési lehetősége. Még a tanulatlan munkás is munkához juthat, épen ezért, mert sokan

vannak és így a felkínált munkaerő számára mindig adódik munkaalkalom.

— Normális és természetes, hogy Palesztina a munkásság rezervoárja legyen. Vigyazni kell persze, hogy ez a rezervoár ne legyen tulterhelve, hanem hogy a munkalehetőséggel tartson bizonyos arányt. A bevándorlók kiválasztását engedjük át a cionista szervezetnek, mert csak ez tudja garantálni a bevándorló elem megfelelő kvalitását.

A költségvetés

— Nem lehet Palesztinában közgazdasági munkáról beszélni anélkül, hogy szóvá ne tennénk azokat a szervezeteket és intézményeket, amelyek ezt a munkát végrehajtják. Elvánatosnak tartom, hogy az üzleti jellegű transzaktiókat vonják el a cionista bizottság hatásköréből és ruházzák át speciális társaságokra. Az intézmények között fontosnak talán nem egy kolonizációs alap, vagy pedig kolonizáló társaság létrejöttét. Ennek az lenne a célja, hogy mezőgazdasági telepesek számára hitelt nyújtson. Tíz év óta hajtogatom, hogy lehetetlen kolonizálni anélkül, hogy egy ilyen alapunk lenne. A Nemzeti Alap, amely földet bocsát a bevándorló rendelkezésére, pengeméltű kés, amely képtelen a funkciókat teljesíteni. A föld mindössze 25 százaléka a teljes letelepedési költségeknek.

A palesztinai költségvetés, amelyet az intéző bizottság Prágában elfogadott, a következőképpen oszlik meg:

Table with 4 columns: Category, Amount, and Total. Includes sections for National Fund, Other Economic Expenses, National Expenses, and a Grand Total of 1,500,000.

Egyelőre egy év költségvetését terjesztjük elő, minthogy ki kell próbálnunk a pénzügyi lehetőségeket és nem tehetjük ki magunkat annak a veszélynek, hogy egy többéves költségvetést esetleg ne hozzassunk összhangba a realis helyzettel. Sokkal jobb lenne, ha egy három évre szóló munkatervet tudnánk itt megállapítani, de a pénzügyi helyzet bizonytalansága miatt erről lemondunk. Sokkal nehezebb lesz az első százezer bevándorlót behozni, mint a másodikat. Ha hazamennék erről a kongressusról, terjeszték mindenfelé feladatunk nagyságáról való hírt, szerezzék meg a pénzt és tegyék lehetővé számunkra, hogy az első százezer zsidót behozhassuk Palesztinába. Akkor bizalommal nézhetünk a jövő felé.

A Palesztina-vita vége

Kérdésből jelentik: A Palesztina-vita során dr. Lurie kultur-jelentést terjesztett elő. A jelentést Jeruzsálem helyettes polgármestere, Dávid Jellin kiegészítette néhány értékes adattal. Dr. Wisnerover bukaresti országos főrabbi a zsidó tömegek szellemi insége ellen hirdetett harcot. Követelte a zsidó szellem hebraizálását minden vonalon. A krakói Dr. Thon a kultur-kérdés elhanyagolása ellen foglal állást. Az iskolát tartja minden politika főtenyezőjének. A héber nyelv kiépítése nagy galut- és palesztinai-probléma. Dr. Heinrich Löwe követeli, hogy az arab nyelvet a palesztinai zsidóiskolákban tegyék kötelezővé. A nemzeti könyvtár ne maradjon elszigetelve Jeruzsálemben, hanem állítsanak fel fiókokat a többi városokban, különösen pedig a kolóniákban. Mossinson tanár rámutat a palesztinai tanítók inséges helyzetére. Eljeleníti, hogy a tanítók áldozatkészsége csodával határos. Gold amerikai rabbi felszólítja a kongresszust, hogy igyekezzék minden a cionista mozgalmon kívül álló tényezőt bevonni a nemzeti munkába. Az iskolágyert függetleníteni kívánja a Keren Hajjeszódótól. A kulturát szerinte csak önálló kezelés mellett lehet fejleszteni.

Einstein a jeruzsálemi héber egyetemről

Einstein Albert professzor, a Jüdische Presscentrale szerkesztőjének, a kongresszus alkalmával nyilatkozott a felépítendő jeruzsálemi egyetemről. A világhírű tudós a következőket mondotta:

— A héber egyetem felállítását két okból tartom szükségesnek. Első sorban el sem kép-

zelhető zsidó-otthon Palesztinában, egyetem nélkül. Az ország gyógyulása követeli egy bakteriológiai kutató intézet és egyéb tudományos intézetek életbeléptetését. Szükségünk van orvosokra, akik ismerik az országot és olyan tudományos intézetekre is szükségünk van, amelyek a talaj kémiai összetételét vizsgálják. Ez az egyetem természettudományi osztályára tartozik. Hogy ezek az intézmények önálló jellegüket megtartsák, szükségesnek tartom, hogy fizikai és kémiai tanszékeket állítsanak fel és ezzel egy majdnem teljes filozófiai fakultást nyertünk. Nem kevésbé fontosnak tartom a történelem, a zsidóság kulturáját és a közeli Kelet történelméről ismertető, különösen azonban a héber nyelvvel foglalkozó tanszékek felállítását, hogy a letelepedő nép szellemi centrum felett rendelkezzen. Egy nagystílű zsidó kolonizáció ilyen szellemi központ nélkül el sem képzelhető és csak természetes, hogy a filozófia és a régészettan is mulhatatlanul szükséges.

— A palesztinai héber egyetem csak akkor viselheti nemzeti jellegét, ha a tanítási nyelv az egész vonalon héber lesz. Az első évek nehézségeit úgy fogjuk legyőzni, ha az egyetem kutató munkáját nem fogja összekötni a tanítással. Egyelőre csak természettudományi munkát fog végezni.

— A héber egyetem második főfeladata: a kelet európai tehetséges zsidó ifjúság számára tanulási lehetőséget nyújtani. Minthogy ezek elől az egyetemi studium ugyaszólván el van zárva, az egész zsidóság becsületbeli kötelessége ezt előmozdítani. Reméljük, hogy a palesztinai héber egyetemet olyan nivóra emeljük, hogy később a diaszpóra zsidó ifjúsága — kényszerítő okok nélkül is — oda fog özönlöni.

— Nagyon fontosnak tartom, hogy a zsidó nép, mint egész, saját erejéből megteremtett, saját intézményeiben vegyen részt a nemzetgazdasági életben. Azt hiszem, hogy egy virágzó héber egyetem nemzetközi tekintélye is hozzá fog járulni ahhoz, hogy zsidó tudósaink nem lesznek kénytelenek megtagadni fajukat és nem fognak elbujni, hanem büszkén vallják magukat zsidónak. Véleményem szerint ez a jelenség nem jellemetlenség alapú, hanem azon, hogy az egyes tudósok nem zsidó környezetük szuggesztív hatás alatt állanak.

— Nemcsak a héber egyetem alapításának mostani időszakában, hanem életem során mindig szent kötelességnek tartottam egy héber egyetem felállításához legjobb erőmmel hozzájárulni. És tudom, hogy más zsidó kutató is együtt érez velem.

Egy csomag levél

Irtá: I. L. Perez

(Kövér Ilona fordítása)

Lejb, a chazen, azonban egészen otthon van itt. Folyékonyan beszél angolul. Mindjárt az első napon egy dohánygyárba vezetett engem és most már dolgozom is és pénzt is keresek!

Egyelőre együtt lakunk, mert sejtlemem sincs arról, hogy kell itt lakást bérelni.

Viselkedésüket is megváltoztatták velem szemben — ez valóban isteni kegyelem jele.

Genendel nem csufolja többé szakállamat és pajeszemet és távoztartja magát, mint az zsidó leányhoz illik. Ő főz nekünk és ez nagyon fontos, jóllehet én nem eszem húst, hanem csak tojással és teával élek tej nélkül. Fehérnemünkről is ő gondoskodik.

Mindez újabb bizonyítéka annak, hogy minden, amit Isten tesz, javunkra van.

És tudod miért fordult minden jóra? Csak jámbor erényeid miatt!

Még a hajón történt. Amikor már tovább nem bírtam, nekibátorodtam: Genendelhez mentem és megmondtam neki, a Te férjed vagyok. Emlékeztettem őt arra a jom-kippurra, amikor nálunk volt és Te ölebe vetted őt és jó voltál hozzá...

Azonnal megváltozott. Részvétet kezdett érezni irántam és könnyek horították el szemét. Atyjához ment, beszélt vele és békét kötöttünk. Beszéltem a kapitánnyal és az megpa-

ransolta az embereknek, hogy jobban bánjanak velem. És úgy is lett.

Most aztán annyi kenyeret és teát kaptam, amennyi csak kellett. A hajósok is abbahagyták az üldözést és végre szabadon lélegeztem.

Ebből láthatod, mennyire kedvelik Genendel. És nem is csuda! Ezek az emberek a legfontosabbnak a csinos arcot tartják: egy szép arcot mindnyájan a tengerbe ugranának. Azután Genendel jellemes leány és így mintdenki szereti.

Lejb, a chazen, azt mondja, hetenként legkevesebb tíz dollárt megkeresek!

Az a szándékom, hogy annak felét, öt dollárt Neked hazaküldjek és öt dollárt magamnak tartsak meg. Ebből a pénzből megélek majd és valamit félre is teszek, hogy egy teljes talmudkiadást vegyek. A misnát magammal hoztam. Elhatároztam, hogy minden héten legalább tíz oldalt tanulok. Talszt egyelőre nem veszek. Lejbnek (a chazennek) a talsztben imádkozom, mert ő hozott magával talszt.

Nem tudom ugyan, miért hozta magával, mert ő maga sohasem imádkozik.

Ez is Isten rendelése: mintha csak megparancsolták volna neki, a talszt számomra vegye magához.

Vagy talán a nagyünnepen itt nyilvánosan előimádkozni szándékszik? Mit tudom én? Amerikában minden lehetséges! Ez felfordult világ. Egy dollárt azonban minden héten félre fogok tenni, hogy idővel annyi pénzt küldhessek Neked, hogy mindketten átjöhessetek. Mert most látom: maga Isten akarja, hogy én

itt Amerikában maradjak. És a világ Teremtője a legjobban tudja, mi válik az ember javára. Tudod mit mondd Neked? Én nem haragszom többé bátyádra, arra a rablóra. Ugy hiszem, az is az Ég rendelése volt. Mert másként meg se érthető: mint viselheti egy magát egy ember a saját testvérével szemben.

Az Ég intézte mindezt úgy, hogy én Amerikába jöjlek és azután Téged is áthozassalak. És ha Isten segít és még valamivel több pénzt is keresek, még bátyádat is fogom támogatni. Mert mondom: szegény ember ő! Aki nálunk gazdagnak számít, az itt Amerikában koldus.

Ezzel zárom leveleimet. Mert csak rövidre fogtam a dolgot. De még nagyon sok elmondani valóm van. Félek azonban, hogy Lejb, a chazen, minden pillanatban a szobámba jöhet. És nem akarom, hogy lássák, hogy Neked írok. Nagyon kérek, senkinek se mutasd meg leveleimet. Mit kell tudniok az idegeneknek, hogyan megy a dolgunk?

Ócsókolom és csókolom a gyermeket, Isten éltesse őt. Csókolj meg helyettem tízezerszer. Hallod-e?!

Férjed

Smuel-Mejse.

Harmadik levél

Drága Feleségem!

Még emlékszem ra, hogy mikor fölünk Jajchenen, a suszter, Amerikába ment, Amerikából és az amerikai állapotokról hogyan beszéltek az emberek.

Kényszerrendszabályokkal veszik át Nyugatmagyarországot

Olasz, csehszlovák és jugoszláv csapatok szállják meg Nyugatmagyarországot — Négy korosztályt mozgósítottak Magyarországon — Della Toretta és Benes elhagyta Bécsset

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Bécs, szept. 14. Nyugatmagyarország ügye most már komolyan foglalkoztatja a szövetséges hatalmakat és a külföldi sajtót. A Reutersügynökség értesülése szerint a magyar kormány magatartása, a nagykövetek konferenciájának jegyzékére adott válasza:

London mértékadó körében kedvezőtlen hatást keltett.

Ezeknek a köröknek az a véleménye, hogy újabb megbeszélésekre nincsen szükség, mert a trianoni békeszerződés Magyarországot világosan kötelezi a vitás területek kiürítésére. A szövetségesek pedig ragaszkodnak hozzá, hogy Magyarország teljesítse kötelezettségét. A huzavonának az a taktikája, amelyet Magyarország szakadatlanul alkalmaz,

Kedvezőtlen színben tünteti fel a magyar kormányt

és kétségbevonja annak jóhiszeműségét. Általános az a felfogás, hogy erélyes kényszerrendszabályok alkalmazására lesz szükség Magyarországgal szemben.

Az angol álláspont ilyen határozott megnyilatkozásához nagymértékben járul hozzá Della Toretta olasz külügyminiszter bécsi látogatása. A küszöbönálló erélyes kényszerrendszabályok szempontjából pedig egészen különös jelentősége volt Benes csehszlovák külügyminiszter a népszövetséghez intézett jegyzékének. Della Toretta külügyminiszter

szerdán elutazott Bécsből.

Vele egyidőben Budapestre utazott *Osttagetta* herceg, olasz követ, aki pontos utasításokat kapott követendő magatartására. Della Toretta külügyminiszter elutazása előtt még tárgyalt a bécsi olasz követtel és *Schober* kancellárral. Az olasz kormány egyébként hivatalosan cáfolja, hogy Olaszország részt akar venni a nyugatmagyarországi expedícióban.

Benes csehszlovák külügyminiszter szintén elhagyta Bécsset,

Még azt is vitatták, hogy vajon az amerikaiak nem a fejükön járnak-e. Az igaz: itt valóban egész más világ van! Rendnek nyoma sincs, nincsen más, mint kiabálás és fölfordulás. mint nálunk a minjonban.

Képzeld csak el, hogy Paltiel, a vattakészítő és Jossel, a timár, egy napon kijelentik, rabbink nem lamden és hogy nincsenek meg a szükséges ismeretei esküvők és válások végrehajtására, vagy hogy nekik többé a községi eljárás nem tetszik. Nem halálra nevetnék magukat az emberek?

Itt Amerikában azonban a munkásoknak, például a szivarmunkásnak, mint nekem is, jogom van minden dologba beleszólni. Részt vesznek a választásokon és találd ki, kit választhatnak? Az elnököt! Tudod-e, ki az elnök? Az elnök nem kisebb ur, mint az egész ország feje. És ugy hallottam, hogy Amerika tiszter akkora, mint Európa. El tudod képzelni? Most gondold meg, mennyire megfjedtem, amikor tegnap este az ajtó hirtelen kinyílt és szobámba két munkás jött, skikkel én a gyárban ugyanannál a gépnél dolgozom. Ők is zsidók. Hozzám jönnek, mondanak két nevet, amit én közben ismét elfelejtettem és azt mondják nekem, hogy én is munkás vagyok és ezért arra kell törekedni, hogy olyan férfit válasszanak meg elnöknek, aki hozzánk jóindulatu.

És elbeszélnek, hogy az egyik jelölt a gazdagokkal tart és mindenkit, ki saját keze munkájából él, lábbal tipor; a másik jelölt, nevezetesen az, akit ők meg akarnak választani, igazi drágakő, aki csak a munkást szereti és a

ahol az összes hivatalos körökkel lefolytatta a szükséges tárgyalásokat. Prágában fogadta a sajtó képviselőit, akiknek kijelentette, hogy Csehszlovákia fel van készülve a nyugatmagyarországi expedícióra. Erre a célra, ha szükséges, Csehszlovákia százötvenezer embert tud mozgósítani. Elmondotta még, hogy Magyarország feivétele a népszövetségbe most időszertlenül, mert a magyar kormány legutóbbi viselkedésével hebizonyította, hogy

a népszövetségben nincsen helye.

Párisban a politikai körök arra az elhatározásra jutottak, hogy Magyarországgal szemben az antantnak kényszerrendszabályokhoz kell majd folyamodnia. Érdekes, hogy Prágában újabban optimisztikusabban nézik az eseményeket és azt hiszik, hogy a magyar kormány az antant nyomására mégis teljesíteni fogja a nagykövetek tanácsának követelését. A magyar kormány eddig egyetlen lépést se tett, amellyel bizonyítaná, hogy szerződéses kötelezettségének meg akar felelni. Sőt vannak jelek, amelyek arra mutatnak, hogy

Magyarország még mindig ellentétállásra gondol.

A magyar kormány tényleg mozgósított négy korosztályt.

A nagykövetek tanácsán állandóan tárgyalják a nyugatmagyarországi kérdést. Párisban valószínűnek tartják, hogy katonai rendszabályokat fognak életbeléptetni Nyugatmagyarországon. Ezt a feltevést igazolja a szövetséges tábornoki bizottság nyilatkozata is, amely már azt sem tagadja, hogy

a megszállásban olasz, csehszlovák és jugoszláv csapatok fognak résztvenni.

Jugoszlávia arra is gondol, hogy Baranyát, amelyet átengedett Magyarországnak, visszaveszi.

A magyar kormány intézkedésére Magyarország és Ausztria között az áruforgalmat megszüntették. A személyforgalomban nem történt változás.

kövér hasuakat borzasztóan gyűlöli és üldözi. És még sok ostobaságot beszéltek össze-vissza, amit én egyáltalán nem tudtam megérteni.

Szívem mélyén kinevettem őket, de a jó béke kedvéért — nem illik valakit megszégyeníteni — megtettem nekik a szívésséget és igent mondtam.

Annál is inkább, mert gyorsan szólnak akartam eresztani őket, hogy Neked ezt a levelet megírhasam. Mondd meg magad, nem bolond világ ez itt?

Szavaikból az következik, ha azt választják meg elnöknek, akit ők akarnak, heti tíz dollárt fogok keresni; ha azonban — Isten őrizz — a másikat választják meg, úgy csak kilenc, vagy csak nyolc dollárom lesz.

Lejb, a chazen, azonban azt mondja, hogy ő ért a politikához! Hogy egyre megy! És azt is mondja, ha hosszabb ideig leszek itt, nekem is lesz a politikáról valami sajátlemem. Felőlem! Szavaira azt mondom: igen és ámen és azt gondolom: a bor beszél bejőled. Erősegeti, hogy a választások idején a politikából él és hogy abból néhány dollár későbbre is marad. Én azonban nem tudom megérteni, hogyan lehet ezzel valamit keresni.

De félre a tréfával ez nem a mi dolgunk. Akár az egyiket, akár a másikat választják meg elnöknek, nem leszek és attól boldogabb.

Mert gyakran rámtör a buskomorság és könnyen hullnak szememből a dohanylevelekre, amelyeket vágok. Éjjel pedig rosszul alszom. (Folytatjuk.)

Öszre kormányváltozást jósolnak

Az ellenzéki pártok nyilatkozatai — A liberálisok bizakodása

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az ellenzéki pártok a politikai élet megindulásának kezdetén sorra nyilatkoznak és körvonalazzák elvi állásfoglalásukat. Ugy a kormánypárti, mint az ellenzéki sajtó hemzseg a nyilatkozatoktól, válaszoktól és ellenválaszoktól. Általában nem jósolnak hosszú életet a jelenlegi kormánynak, sőt egyes lapok és ebben vezetnek a liberálisok lapjai, pontos dátumokat is közölnek, amikor a kormányválság fejtlenül bekövetkezik. Azzal mindent tisztában van, hogy

ha kormányváltozásra kerül a sor, az új kormányban a liberálisoknak vezető szerepük lesz.

Ennek bizonyítására sokat irnak arról a látogatásról, amelyet a király tett állítólag elutazása előtt a liberálisok vezérével, Bratianunál, annak florica i birtokán. A „Dacia” megírja, hogy amikor a parlamentből való kivonulás után az ellenzéki vezérférfiak kihallgatáson jelentek meg az udvarnál, Bratianu nem tartott velük, mert nem tartotta ildomosnak, hogy királyi audiencian jelenjen meg közvetlenül azután, hogy a kormány felelősségvonnásáról terjesztett be törvényjavaslatot a kamara elé. Erre történt, hogy

külföldi útja előtt a király látogatta meg Bratianut és hosszabb ideig tárgyalt vele.

Politikai körökben ennek a látogatásnak nagy jelentőséget tulajdonítanak és erősen bizakodnak egy koncentrációs kormány hatalomra jutásában.

A legerősebb ellenzéki párt, a román nemzeti párt vasárnapra beszámoló nagygyűlést hívott egybe Gyulafehérvárra, amelyen *Maniu Gyula*, a párt elnöke jelentős nyilatkozatokat fog tenni és válaszol a miniszterelnök támadására. A gyulafehérvári gyűlés elé az összes politikai pártok nagy várakozással tekintenek és *Maniu* számos párthive fogja elkísérni. A liberáispárt végrehajtó bizottságát a jövőhözre hívták össze. Szeptember végén a párt összes vidéki szerveinek bevonásával kongresszust tart.

A parasztpárt végrehajtó bizottsága tegnap a következő kommunikát adta ki: A parasztpárt követkevsen eddigi politikájához, folytatni fogja a harcot a kormány megbuktatására. Nem lehet szó kooperációról sem ezzel a kormánnyal, amely teljesen kompromittált, sem a liberális párttal, amely ilyen állapotokat hozott létre!

A „Neamul Romanesc” közli a nemzeti demokrata párt (Jorga pártja) kommunikéjét, amely kijelenti, hogy a párt politikáját csak az ország érdeke irányítja és ezért sürgős rendszerváltozást tart szükségesnek.

A párt sohasem fog más kormányt támogatni, mint a nemzeti együttműködés kormányát.

Egyes lapok újra miniszterválságról irnak. E hírek szerint Valeanu, Trancu Jasi és Antonescu október elején lemondanak, helyükbe Dr. Angelescu, Marinu és Parlescu kerülnek. E hírek természetesen megerősítésre szorulnak.

— **Ma bentották fel a CFR-nél az árajánlatokat.** A CFR által hirdetett tűzifa és talpa szállításra 102 ajánlat érkezett be, amelyek négyeszeresét ajánlják fel a szükségelt 600 ezer köbméter tűzifának. Van olyan ajánló, ki egymaga az egészet vállalja szállításra. Az ajánlatok tűzifára köbméterenként 88—94 lei között mozognak. Az ajánlatokat bővebben ismertetni fogjuk, megjegyezzük, hogy az árlejtés sikere az előfeltétele az export szabaddátételének.

Tizezer lei jövedelem — kétszázharminc lei adó

Simionescu államtitkár az adóreformról — A vagyon-
talanok tíz lei adót fizetnek egy évben — Milyen
jellegű Ratiu Dominic likvidációs akciója

— Az Uj Kelet tudósítójának —

A Titulescu-féle adóreform végrehajtásával és az aktuális pénzügyi kérdésekkel kapcsolatban beszélgetést folytattunk Simionescu pénzügyi államtitkárral, aki munkatársainak a következőket volt szives mondani:

A jövedelem- és vagyonbejelentés határideje tudvalevőleg szeptember 30.-án lejár. A revízió és az adókiadás munkájának előkészítésére tegnap Kolozsvárra érkeztek az összes erdélyi pénzügyigazgatók, akiket a végrehajtásra vonatkozólag utasításokkal látunk el. Minden tíz község részére egy bizottság, a nagyobb városok számára három-négy bizottság fog alakulni, amelyek majd az executiv munkát végzik. Az előkészítő bizottságot 1921. április 1.-ig visszamenőleg dolgozzák fel az adatokat, mert az új jövedelem- és vagyonadót 1921. április 1.-ig visszamenőleg kell fizetni. Ha a felek által bevallott adatok megfelelnek a valóságnak, a kiadás azonnal megtörténik. Ha azonban kételyek merülnek fel, egy, a pénzügyminisztérium megbízottjától, egy kisorsolt adózó polgárból és a község illetve a város egyik előjárójából álló

**Hármasbizottság a beszerzett
adatok alapján fogja kivételt
az adót.**

Ennek a hármashozott bizottságnak határozatai ellen az illetékes pénzügyigazgatóságnak lehet felelni.

Itt megjegyeztük az államtitkárnak, hogy a községek eddig csupán a formásgoknál van tájékozva és az adóreform lényegét nem ismeri. Az államtitkár erre a következő felvilágosítást adta:

— Az új adó progresszív és a lehető legmodernebb. Az adótervek a jövedelmek és a vagyonok nagysága szerint előre ki vannak számítva úgy, hogy akiknek az adóreformról szóló kis könyvecskéje megvan, könnyen meg tudhatja, mennyi adót kell fizetnie. Az adóreform két szempont szerint készült: a vagyon, illetve a jövedelem nagysága és az adó családi viszonyai szerint. *Aminek semmiféle vagyonja nincsen, az évente tíz lei adót köteles fizetni.* A vagyonnal rendelkezők adója függ a családtagok számától. Nöttek tízezer lei évi jövedelem után kétszázharminc lei, nyolc tagú család fentartói például ugyancsak

**tízezer lei évi jövedelem után
százhusz lei fizetnek adóban.**

— Hogyan kívánja a pénzügyminisztérium az adóbevallás valóságát ellenőrizni? — Kérdésre munkatársunk.

— Látszatra a legprimitívebb, lényegében a legpraktikusabb módon. A revíziós bizottságok községről-községre; városokban házról-házra fognak járni és helyszíni szemlék, adókönyvecskék és más iratok alapján igyekeznek meggyőződni a tényállásról.

Munkatársunk ezután az iránt érdeklődött, hogy a még hátralévő hadinyereségadó kiadásánál és behajtásánál a régi magyar vagy az erre vonatkozó Titulescu-féle rendelet lesz irányadó.

— A függőben lévő hadinyereségadókat az egész országban Titulescu adóreformja szerint fogják kivetni és behajtani.

— Működik-e a román magyar likvidációs bizottság? — volt a következő kérdésünk.

— A bizottság — adatok beszerzése végett — bizonytalan időre felfüggesztette működését. *Lepadatu*, a Magyarországgal felszámoló román bizottság elnöke már régebben eljött Budapestről és Romániában tartózkodik.

— Tudunkkal — jegyeztük meg az államtitkárnak — Ratiu Dominic, a Banca Agrara vezérigazgatója is végez e irányban bizonyos munkát. Szabadna tudunk, milyen jellegű az?

— Kizárólag magánjellegű, kereskedelmi akció és értesülésem szerint, csak Magyarországból származó követelésekre vonatkozik. Ratiu szindikátust alapított, amely azonban

**szigorúan magánjogi ügyletek
lebonyolítását vállalja**

és hajtja végre. A Monitorul Oficialban a likvidációról megjelent rendelet ennek a szin-

dikátusnak a működésére nem kötelező. Mindazonáltal a magyarországi követelések behajtásához és hazahozatalához pénzügyminiszteri engedélyre van szüksége, amit azonban Ratiu igazgató ur valószínűleg meg fog kapni.

Az alkalmazottak hatszázalékos adója került szóba.

— Az alkalmazottak hatszázalékos adója csak élvben sok. A gyakorlatban alig több adót egyes esetekben kevesebb, mint a régebbi háromszázalékos volt. Ezelőtt minden kétszáz leinél magasabb fizetés után három százalékos adót kellett fizetni. Most nagyvárosokban (mint Bukarest, Cluj, Kisenev) hétszázötven leig, középvárosokban (Nagyvárad és hasonló) hatszáz leig és kisvárosokban ötszáz leig teljesen adómentesek a fizetések. Ez olyan nagy előny, hogy még az adózásra kötelezettek is kedvező hatással van. Két példával fogom ezt megvilágítani. Annak, akinek kétezer lei fizetése volt, a régebbi háromszázalékos szerint hatvan lei adót kellett fizetnie. Az új adózási rendszerrel a kétezer leiből levonják, ha például nagyvárosokban alkalmazottakról van szó, a hétszázötven leit és csak az így megkisebbedett fizetésből, ezérvétszázötven leiből számítják a hatszázalékos adót. Ez pedig mindössze hetvenöt leit, tehát csupán tizenöt leit tesz ki többet a régi háromszázalékos adónál. A kisebb fizetéseknél pedig épeneggyel jobb a mostani helyzet. Ezer lei fizetés után háromszázalékos számítással harminc lei volt az adó, hatszázalékos számítással a hétszázötven lei adómentes összeg levonásával csak a fele, tizenöt lei az adó. Tehát ötven százalékkal kevesebb.

Simionescu államtitkár kijelentette végül, hogy az adózási a méltányosság és a belátás vezet az államot. Ennek legjobb bizonyítéka a rossz anyagi viszonyok között élő alkalmazottaknak a tulságos megerőltetésből való megkímélése, még akkor is, amikor az országnak minden lehető bevételre szüksége volna.

B. A.

Koravén írásk

Böngészés meg sem sárgult papirusok között

„Koravén írás”... teljesen idegentül kong ez a szó fülünknek, mintha azt olvasnók például, hogy „aramiszi írás”, vagy talán enigmatikus írás, amely időben megelőzője volt még az egyiptomi hieroglifáknak is. Kevesen értik meg első rápillantásra ezt a furcsa jelzést, egybeolvassák hangszólás nélkül a szót, mintha nem is összetett lenne, mert hozzá vannak szokva, hogy koravén emberekről halljanak, de sokkal ritkábban koravén írásokról. Mindig ilyenek is vannak. Írások amelyek a rendelkezésünkre szaladnak az idő, amelyek a *szachronizmusokká* ráncosodnak és zsugorodnak, majd a múlt létét és igazságát követelő fiatalok kezébe kerülnek. Írások, amelyeket tegnap vetettek papirusra, de amelyeket megérteni ma már csak régészek és történészek tudnak.

A koravén írás ellentéte a próféciás írásoknak. A próféciás írásokban a mindenki által ismert előzményekből a felületes szemlélő számára értetlenül levont következmény is valóvá válik, a koravén írásokban még a felületes kortársak által is megismerhető jelenségek leírása is hamisnak bizonyul. Koravén és próféciás írások tarka seregét mutatja az a füzet, amely most véletlenül került kezembe, s amelynek lapjai még meg sem sárgultak, mert mindössze négy évvel ezelőtt szántattak be betűtípust. Négy évvel ezelőtt 1917 év augusztusában a *zsidó Vértésről* rendezett ankétet a *Huszadik Század* (amely azóta maga is a múlté lett) s talán az elkövetkező hetekben fogják új életre támasztani lelkés, régi hível) s az idők furcsa, tragikus forgataga azóta minden benne megnyilatkozott írásra rányomta a szomorú beigazolásnak, vagy a még szomorúbb megcáfolásnak történelmi bélyegét.

Maga a szerkesztőség a beérkezett vélemé-

nyek egy részét ezzel a címmel foglalta össze: „*Akik szerint nincs zsidókérdés.*” Vajon leírnák-e ma még egyszer, újra ezt a címet? S kik azok, akik szerint zsidókérdésről, amely nincs, ne is beszéljünk? De azért ők beszélnek róla, sőt sokat beszélnek. Ki csodálkozik azon, hogy ebben a kissé proféciaföldön csoportban elől halad dr. Blau Lajos, megjelölt címe szerint a „*Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet igazgatója.*” Vannak követői is, hiszen ebben a csoportban van *Venetianer* Lajos főbbi és teológiai tanár, *Mezey* Ferenc az „*Orsz. izraelita iroda*” alelnöke, *Szabolcsi* Lajos az „*Egyenlőség zsidó lap szerkesztője*”, hogy csak néhány nevet ragadjunk ki. Mert hiszen közöttük van *Liebermann* Pál egyetemi tanár is, akinek azóta zsidóvalta miatt külföldre kellett mennie tanszéket keresni. Vajon megmaradt-e azért véleménye mellett? *Blau* Lajos dr., rabbiképző igazgató például ezt mondja:

„Tapasztalatom szerint Magyarországon zsidókérdés nincsen. Feltéve, hogy van, akkor annak lényege a középkori érzés és gondolkodás maradványa azokban a nem-zsidókban, akik zsidókérdést *erőszakolnak*. Semmiféle más okai nincsenek.”

Ennyit mond és részben igaza is van. Zsidókérdés csak azok miatt van, akik zsidókérdést erőszakolnak. Most pedig egy kissé ilyesmit „*erőszakolnak*”, tehát van. Még tágabb látókörű jóstehetség *Szabolcsi* szerkesztő az alábbi véleményben:

„Nincs itt zsidókérdés; megoldására nincsen szükség. A zsidókról, mint valami elintézetlen helyzetű, problematikus értékű tömegről vitázni, tudományosan, nyugodtan, akár a többtermelésről vagy más aktuális politikai kérdésekről, szerintem nemcsak érthetetlen, de veszedelmes dolog is.”

Részben szintén van igaza. Ami például a veszedelmet illeti, azt előre látta. De abban látta a veszedelmet, hogy erről a kérdéstről, már mint a zsidókérdésről, nyugodtan, tudományosan vitáznak. Így valóban nem szabad.

Ezeket nevezem tehát koravén írásoknak, mert négy év után úgy tűnnek fel, mintha II. Rhamnes idejében íródtak volna, akiről pedig a magamfajta művelt olvasó hirtelenében mindössze annyit tud csak, hogy igen jó cigarettákat neveztek el róla. Ezzel szemben próféciás írásnak mondom egy finomlelkű asszony-poéta megnyilatkozását, *Lesnai* Annáét, aki így vezeti be nyilatkozatát:

„A zsidókérdés akkor is létezik, ha a zsidó eredetű ember egyedül ül zárt ajtó mögött szobájában. Nemcsak az egyén és a köz egymáshoz való viszonyában szerepel, végzetes komolyságát az adja meg, hogy a zsidó *önmagának is zsidó.*”

Bíró Lajos már akkor azt írta: „Olyan ósok ivadéka vagyok, akik az ótestamentumot és az új testamentumot írták... Van-e zsidókérdés? Számomra megfoghatatlan, hogy mondhatja valaki, hogy nincs. Az utolsó tíz esztendőben néha úgy tetszett, *Magyarországon nincs is más kérdés, csak épen ez és tudományos, irodalmi, társadalmi vagy politikai problémákat néha csak meg kellett vakarni és megtalálni az ember kedvelt zsidókérdésünket.*”

A *Mezey*ok gyáva dadogása után, hogy „fajról pedig ne is beszéljünk”, milyen szenzációsan izgató *Lakatos* Lászlót olvasni, aki nem akar próféciálni, bár a „*próféták fajából származónak*” *hirdeti hírcédés nélkül magát és a kitérésről, mint orvosszerről a következő vatesi sorokat írja le:*

„Am mutassák meg nekem a vezért, aki élére tudna állni ennek az akciónak, mint egy jobbágy felszabadítási, egy birtokreform mozgalomnak. Vagy azt hiszik, hogy a *tömeges hüllenségre* való csábítás szuggesztív lehet, mint egy forradalmi gondolat. *Szeretném látni a renegációt, a gyáva és hüllő elhagyás mozgalomának győztes Kossuth Lajosát.*”

Pedig ilyen is akadt a füzetben. *Hatvány* Lajos báró. Ha nem is győztese, de hirdetője ennek a megváltó eszmének. Vajon még ma is célravezetőnek tartja? Mindez pedig nem akart egyéb lenni, mint bizonygatása annak, hogy milyen tanulságos és érdekes ilyen óskori, szétfeszített, elporiadó, régi, nagyon régi, *négy éves* írásokban tallózni. (d. s.)

Hegedüs Lóránt lemondott

Cáfolták a lemondását — Az exportpanama és Nagyatádi Szabó István

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Budapest, szept. 14. Hegedüs Lóránt pénzügyminiszter ma délután beadta lemondását. Ezt megelőzőleg tanácskozás volt a pénzügyminiszteriumban Popovics, Teleszky, Lukács és Korányi volt pénzügyminiszterek részvételével. A tanácskozáson Hegedüs konstatació, hogy programját különböző okok miatt nem sikerült megvalósítania és kérte a volt pénzügyminisztereket, hogy szakértelmükkel segítsék az országot a mai nehéz pénzügyi helyzetben.

Hegedüs Lóránt a délután folyamán fogadta az újságírókat, akiknek azonban lemondásáról nem nyilatkozott. Az antét — szerinte — a köztisztviselők segélyezésének ügyével foglalkozott. Újabb értesülés szerint Hegedüs pénzügyminiszter lemondása sem felel meg a valóságnak.

A kisgazda-párt ma esti értekezlete elé az egész politikai világ feszült érdeklődéssel tekint. A rendőrségen folyó kihallgatások az exportpanama ügyében, amelyet a keresztény-párt politikai szempontból igyekszik kihasználni Nagyatádi Szabó István megbuktatására.

Két katonatiszt a hadbírótság előtt

Szökéssel és hűtlen kezeléssel vádolják őket

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A kolozsvári IV. hadtest második hadbírótsága két tiszt felett ítélezett. Az ügyész mind a kettő ellen azt a súlyos vádat emelte, hogy rájuk bízott nagyobb összegekkel nem számoltak el, amellet katonaszökevényeknek is nyilvánították őket.

Az egyik vádlott Teodorescu Traján, a nagyváradi 88. tüzérezred főhadnagya, aki az ezred élemezésénél teljesített szolgálatot. Ilyen minőségben kapta azt a megbízást, hogy az ezred lőállományának élemezésére nagyobb mennyiségű takarmányt és zabot vásároljon. Erre a célra huszezer lejt vett fel az ezred pénztárából és a reggélre utazott, ahol sorra járta a falvakat, hogy a szükséges szénát és zabot megszerezze. Az egyik faluban hirtelen beteg lett és három hétig nyomta az ágyát és bár még nem gyógyult fel, vonatra ült, hogy visszautazzon Nagyváradra. Utközben még nagyobb kellemetlensége lett, mert Ploesti és Predeal között, mialatt aludt, ismeretlen tettesek klopolták hatalmas bőrtárcáját, úgyhogy teljesen pénz nélkül vonult be ezredéhez, ahol azonnal letartóztatták.

Tekintettel arra, hogy időközben a nagyváradi vadászhadtest hadbírótsága megszűnt, Kolozsvárra szállították át. Védőügyvédje, dr. Gherman Traján mindkét vádpont elejtését kérte, mert betűsége miatt távolmaradása szökésnek nem minősíthető, a hűtlen kezelés ellen pedig azt hozta fel igazolásul, hogy a főhadnagy a predeal állomáson azonnal bűnvádi feljelentést tett a tolvaj ellen. Azonkívül pergőtűs kifogást is emelt a védő a hadbírótság szabályszerűtlen összeállítására miatt és kérte a tárgyalás elnapolását.

Blastu Jean, a belényesi 19. vadászrezred hadnagya a másik vádlott, aki egy félmillió lejt kapott, hogy a tordai Stella-gyártól egy vagon szappant és két kecsi sőt vásároljon a katonaság számára. A szappant be is szállította a hadosztályhoz és visszautazott a só után. Este érkezett Tordára s mikor vacsora után szállodai lakására indult, három polgári egyén megtámadta. Heves dulakodás után leteperték és revolverrel kényszerítették, hogy a pénztárcáját adja át. Mikor pedig még tovább is ellenállást fejtett ki, az egyik rabló a lábába lőtt. A tordai katonai kórházban kezelték, amíg fel nem gyógyult.

Az ítélet mindkét perben holnapra várható.

HIREK

Az UJ KELET telefonjai:

Szerkesztőség	977
Kiadóhivatal	844
Zs. K. Sz.	558

Szokolov a pápához megy

A Vatikán tárgyalni akar Szokolovval. Nagy szenzációk robbantó ereje forr ebben a jelentésben, de a hivatalos tudósítás fogalmatlan és még hivatalosan hűvös és egyszerű. A pápa tárgyalni akar a palesztinai szent helyek soráról és még egyébről is, ami a szentszékre tartozik. Többek között például arról is, milyen módon lehetne szabályozni a Vatikán viszonyát a cionista organizációhoz, mert ez is a szentszékre tartozik.

Ugy jelentik ezt a világnak, mintha közel se járna a szenzációhoz és épen ez ebben a szenzáció. Nem az idegek szenzációja, de a történelmi megfigyelés. Mert igazán megfigyelni, hogyan változnak át a rendkívüli dolgok egészen természetes eseményekké egy pár munkacselemlendő hatása alatt. Nem a csodában van a legnagyobb csoda, hanem abban, hogy egyszer csak azt is leegyszerűsíti az idő és az emberek szemét nem veri ámulás és káprázat, mikor beléje néznek.

A pápa tárgyalni akar Szokolovval, innepélyesen magához invitálja és mi nem csodálkozunk. Ugy-e, hogy ez csodálatos.

Hersl is megjelent a pápa előtt. Lenyűgöző nagy alakja a dómok magasságáig ért, mégis csodaszámba vették akkor ezt a kitüntetést. A zsidóság nevében járult a pápa elé, de mindenki meg volt győződve róla, hogy a pápa minden érdeklődése és minden kegye a szeszőlő téneményes egyéniségének szól és ez a szokatlan megmagasztaltatás a rendkívüli események erejével hatott a husz év előtti fantáziákra.

Husz évvel ezelőtt még más világ volt. A zsidó nép még remélni sem tanult meg, a keresztény megállapított, hogy lenyomta, hogy csodának kellett nézni, ha egy-két ember kimereskedett belőle. A zsidó nép még nem értett rá a jogaira és csodának kellett nézni, ha akadt valaki, aki a zsidó nép jogairól beszélt.

Ma már más a helyzet. A népjog fogalmából kikristályosodott a zsidó nép jogainak fogalma is. Erec Jisrael diomvilága valósággyá lett. A zsidó népnek nem kell már könyörögni és koldulnia, ha azt akarja, hogy meghallgassák. Ezelőtt akkor ütköztek meg a hatalmasságok, ha instanciára jelentkezett, ma akkor ütköznek meg, ha nem csinál semmit sem, csak várakozik.

A zsidó nép nemzetközi tényezővé lett és nem az ő érdeke csupán, hanem minden hatalomé, hogy rendezze a hozzá való viszonyát. A pápa sokszor hátrózták meg ezt a viszonyt, de mindig egyoldalúan. Sokszor pátronusai voltak a zsidóságnak, de ezt is egyoldalúan elhatároással döntötték el. Ma már nem lehet egyoldalúan dönteni afelett, hogy milyenre alakuljon a viszony a zsidóság és valamely nemzsidó hatalmasság között. Erről tárgyalni kell, a nemzetközi jog elfogadott formái között. Így fog most tárgyalni a pápa is.

Egyszerű, természetes dolog ez. Nam is szenzáció? De hogy is lehet az, hogy ez nem szenzáció?

u. p.

— Zsidók szombati munkaszünete. Kismenből jelentik: Círelsohn főrabbi interveniójára, az itteni hatóságok megengedték, hogy azok a zsidó munkások és kézművesek, akik szombaton nem dolgoznak, vasárnap és keresztény ünnepnapokon dolgozhassanak.

— A román-cesh vasuti forgalom megjavítása. Prágából jelentik: A román-cesh vasuti forgalom megjavítására vonatkozó tárgyalások holnap megkezdődnek az e célból ma ideérkezett román bizottsággal.

— Zsidó bevándorlók konferenciája. Párisból jelentik: Szeptember 25-én Prágában a zsidó bevándorlók konferenciáját fogják megtartani. A konferenciát a „Hias” és a zsidó világszegély-konferencia fogja egybe-hívni. Leginkább olyan kérdések kerülnek itt megvitatásra, amelyek a zsidó bevándorlás megkönnyítésére irányulnak. Egy emigrációs bank alapítása, menekülők segélyezése és hasonló témák kerülnek szőnyegre. A konferenciára meghívják mindazokat a zsidó szervezeteket, amelyek a bevándorlás ügyével és a menekülők istápolásával foglalkoznak. Egyelőre a következő országokból jelentkeztek résztvevők: Amerika, Argentína, Délafrika, Franciaország, Itália, Csehszlovákia, Lengyelország, Besarabia, Letland és Litvánia.

— A Haggibbor választmányi ülése. A Haggibbor sportegyesület vasárnap délután 4 órákor választmányi ülés tart a Park-kávéház emeleti termében. A választmány a Haggibbor játékjogának felfüggesztésével és a pályaeépítés kérdésével fog foglalkozni, ezért szükséges, hogy a választmány minden tagja résztvegyen az ülésen.

— A kolozsvári iparkamara a bukaresti áramintavásáron. Ma kezdődik meg Bukarestben az egész Nagyrománia iparát reprezentáló áramintavásár. A rendezőbizottság táviratilag hívta meg a megnyitásra az ország különböző ipari és kereskedelmi intézményeit. A kolozsvári iparkamara képviselőjében dr. Kiss Béla titkár utazott a fővárosba, hogy a megnyitáson részt vegyen és a vásárt tanulmányozza.

— Erzberger gyilkosa. Berlinből jelentik, hogy Erzberger gyilkosát Heinrich Schultz személyében letartóztatták.

— Az állami számvitel módosítása. Bukarestből jelentik, hogy a pénzügyminiszterium bizottságot küldött ki, amely elkészíti az állami számvitel módosításáról szóló javaslatot.

— Az amerikai bányászszövetség kongresszusa. Newyorkból jelentik: Az amerikai bányászszövetség kongresszusa elé nagy érdeklődéssel tekintenek. A kongresszus a szocializálás kérdésével fog foglalkozni.

— Rendelet a CFR. alkalmazottak politikai aktivitásáról. Bukarestből írják, hogy a CFR. vezérigazgatósága rend letet bocsátott ki, amelyben kijelenti, hogy az összes alkalmazottak politikai véleménye teljesen érintetlen és szabadon nyilvánítható. A vezérigazgatóság azonban a szolgálatban semmiféle politikai mozgalmat vagy tüntetést nem tűr, még kevésbé politikai propagandát szolgálati uton.

— Közvetlen összeköttetés lesz a Szamosvölgyi Vasutak és a CFR. között. A Szamosvölgyi Vasutak és a CFR között új, összekötő menetrendet dolgoznak ki, amely az államvasutak és a szamosvölgyi vonatok közvetlen kapcsolódását teszi lehetővé. A két vasutigazgatóság megbízottai most tárgyalnak az új menetrendről Kolozsváron és előreláthatólag három-négy hét múlva már változott és lényegesen jobb menettel fognak a szamosvölgyi vonatok és a velük csatlakozó CFR. szerelvények közlekedni. A menetrend-változástól a szamosvölgyi városok és községek forgalmának fellendülését várják.

— Állandósítják zsidó napközi otthonot. Vasárnap, szeptember 18-án délután félöt órákor a kolozsvári izraelita nőegylet a vármegyeháza dísztermében rendkívüli közgyűlést tart. A gyűlés egyetlen tárgya a napközi gyermekotthon állandósítása. Az ügy fontosságára való tekintettel kívánatos, hogy a tagok teljes számban jelenjenek meg a gyűlésen, melyre külön meghívókat nem bocsátanak ki. A gyűlésen egyébként minden érdeklődőt és gyermekbarátot szívesen lát az elnökség.

— Koldusrazzia. Tegnap délelőtt egész Kolozsvár területén koldusrazzia volt, amely alkalommal az összes koldusokat igazoltatták. Akiknek engedélyük nem volt, azokat eltöltötték a koldulástól, az engedéllyel bíró koldusokat pedig rendszeres jelentkezésre kötelezték.

— **Eltemették a brassói katasztrófa áldozatait.** Brassóból táviratozzák: Tegnap délután temették a repülőkatasztrófa tiz áldozatát. Óriási néptömeg lepte el a görögkeleti templom előtt lévő teret, ahol az áldozatok fel voltak ravatalozva. A nagy papi segédlettel történt beszentelés után a halottakat a Bertalan-uti temetőbe vitték. Sorfalat a hadiárva és iskolai növendékek állottak. Georgescu repülőőr-mestert Bukarestbe szállították. A szerencsétlenség ügyében ma ideérkezett Rujiscki ezredes, a légi haderők főfelügyelője, hogy a vizsgálatot megkezdje.

— **A Banca Centrala kilakoltatási pere.** Régóta buzódó perben mondott ma ítéletet a kolozsvári törvényszék. Néhány hónappal ezelőtt a Banca Centrala megvette a Matyas király-utca 1. számú házat, melyben kilenc kereskedőnek van üzlete. A bank a kilenc kereskedőt ki akarja lakoltatni. Perre került a sor és a járásbíró a Banca Centrala mellett döntött. A kereskedők az ítéletet megfellebbezték. A törvényszék Újvárossy táblabíró elnökletével tárgyalta az érdekes pert, mely azzal végződött, hogy a törvényszék a bank keresetét elutasította. Az ítélet jogerős.

— **Tegnap nem tárgyalják a kémkedési pert.** A kémkedési per csütörtöki tárgyalására a tanúkihallgatások megkezdése volt kitűzve. Reggel 9 órakor Popescu ezredes megnyitotta a tárgyalást. A jegyző felolvasta dr. Blanariu százados-ügyész szolgálati jegyét, amelyen bejelenti, hogy a csütörtöki tárgyaláson betegsége miatt nem vehet részt és kéri, hogy lakására orvost küldjenek. Dumitrescu védő azt javasolja, hogy Blanariu helyett Chiru őrnagy képviselje a vádat egy napig. Bár Chiru őrnagy vezette a vizsgálatot, a védelem nem emel kifogást az ellen, hogy egy napig a vádlót tisztet betöltse, annál is inkább, mert csak jelentéktelen tanukat hallgatnának ki. A bíróság tanácskozára vonul vissza és a perrendtartására való hivatkozással elhatározta, hogy a per tárgyalását egy napra felfüggeszti és a tanúkihallgatások megkezdését péntek reggel 9 órára halasztja.

— **Leleplestek egy okmánybélyeg-hamisító bandát.** Bukarestből jelentik, hogy a Bristol-szállóban néhány nappal ezelőtt egy gyanús viselkedésű magyar egyént tartóztattak le, akinél 2 millió értékű hamis okmánybélyegeket találtak. A nyomozás szálai Bécsbe vezettek, ahol a rendőrség kiderítette, hogy egy nemzetközi hamisítóbanda működött a Marokói-utcában. A bűntanyán még 5 millió értékű hamisított okmánybélyegeket találtak.

— **A kolozsvári opera ezidei megnyitása.** A Kolozsvárra érkező francia diákok tiszteletére az opera ma este díszelőadást rendez, amely alkalmammal a Sámson és Delilából és a Faustból fognak részleteket bemutatni. Román asszony és Apostolescu pedig román és francia dalokat fog énekelni. Az előadás azonban az operának nem ideányító előadása. Az opera ezidei hivatalos megnyitása október elejére van kitűzve és ha a kórus és a zenekar még ekkor elintézetlen ügyeit sikerül megoldani, október elején az operát meg is nyitják.

— **Üngyilkosság a numerus clausus miatt.** Budapestről jelentik: Herzfeld Dezső papirnagykereskedő fia, minthogy nem akarták az egyetemre felvenni, megmérgezte magát és meghalt.

— **Rendőrségi hírek.** Az egyetemi klinikák igazgatósága bejelentette a rendőrségnek, hogy háromszázötven lelei megkötözték. — Mester Gerő Csaba-utca 84. számú lakos kétezerkilencven leles lopást jelentett be. — Schönhaus Jakabné str. Regina Mária 15. számú lakos ötszáz leles csalás miatt emelt panaszt. — Szilágyi Domokos str. Capitán Ignát 9. számú lakostól ötszáz lelet loptak el. — Salamon Izák Lehel-utca 1. számú lakos négyszáz leles lopásról tett bejelentést. — Luca Valentin Cza-utcai lakos hatszázhatvan leles lopás miatt emelt panaszt. — Nagy Kálmán str. Gossdu 5. számú lakostól ötszáz lelet loptak el. — Cecreca Tódor str. George Baratiu 5. számú lakos ötezer leles lopást jelentett be. — Anhalter József str. Petru Maior 4. számú lakos kétezerkétszáz leles lopásról tett bejelentést.

— **Az ujságírókongresszus.** Folyó hó 17-én és 18-án lesz Kolozsváron az ezévi ujságírókongresszus. A kolozsvári csoport a következő szavazatra jogosított tagokat igazolta, kik hivatásos ujságíróknak tekintendők: Ellen-zék: Balogh Artur dr., Grois László dr., Szegő Imre dr., Walter Gyula, Indig Ottó dr., Nagy György dr., Poelle Ernő dr., P. Pálos István és Pinta Zoltán. Keleti Ujság: Dr. Zágoni István, dr. Kádár Imre, dr. Páll Árpád, Székely Béla, Kovács Jenő, dr. Ligeti Ernő, dr. Murányi Győző, Berkovits Oszkár, Nagy Lajos (5 Órai ujság), Weisz Imre, Hajnal László, Nisly Béla. Ujság: Szász Endre, Olajos Domokos, Mátrai János, Sipos Iván. Uj Kelet: Marton Ernő, Kacér Illés, Widder Dávid, Szabó Imre, Faragó Miklós, dr. Deszberg Simon, Újvári Péter, Sas László, Knöpfler Bernát, dr. Mandel Béla, Berger Samu, Consum: Székely János. Román Távirati Iroda: Erős Vilmos dr. Szerkesztőségén kívül: Győri Illés István, Erdélyi Kálmán, Hajdu Zoltán. A kongresszusnak hivatalból a következők a tagjai: Szász Endre, Székely Béla, Kovács Jenő, Walter Gyula, Páll Árpád, Székely János, Zágoni István, Kádár Imre, Murányi Győző, Deszberg Simon, Győri Illés István és Kacér Illés.

Szombaton tárgyalja a népszövetség a felszólítási kérdést

A nemzeti kisebbségek védelme — A washingtoni konferencia résztvevői — A görögök veresége Angora előtt

— Az Uj Kelet tudósítójától —
Berlin, szept. 14. A népszövetség tegnap délután Murray oxfordi egyetemi tanár a kisebbségi kérdéssel tartott beszámolót. Megállapította, hogy az új államokban magas kulturájú kisebbségek élnek, amelyek helyzete érthetően nehéz. E kisebbségek számára a népszövetségnek kielégítő megoldást kell találnia. A népszövetség szempontja csak az lehet, hogy a béke érdekében méltányosan bánjanak velük. Szükségesnek tartja, hogy egy új szövetet létesítsenek, amelynek az lenne a feladata, hogy ellenőrizze a békeszerződés idevágó rendelkezéseinek végrehajtását. A népszövetség tanácsa egyébként szombaton fogja tárgyalni a felszólítási kérdést.

A washingtoni konferencián Angliát valószínűleg mégis Lloyd George fogja képviselni, mert kilátás van arra, hogy az ir-problémát közben békésen megoldják. Franciaország megbízásából Briand vesz részt a leszerelési tárgyalásokon, azonkívül Favre hadügyminiszter és az amerikai francia nagykövét. A leszerelési kérdésen kívül tudvalevőleg tárgyalni fogják a távoli Kelet problémáját is. Ezekon a tárgyalásokon a nagyhatalmakon kívül Hollandia és Belgium képviselői is felszólalhatnak.

Angora mellett a törökök visszavonulásra kényszerítették a görög csapatokat. A harc véres kimeneteli volt, a törökök tízenkétezer embert, a görögök nyolcezer embert veszítettek. Strategos tábornok, a görög nagyvezérkar főnöke a frontról Athénbe utazott, ahol beszámolt Gumaris miniszterelnöknek az anatóliai helyzetről. Strategos tábornok információja alapján a kormány elhatározta, hogy a kis-ázsiai offenzívát egyelőre szünetelteti.

A lengyel-orosz konfliktus

Varsó, szept. 15. (RTI.) A lengyel kormány újabb jegyzéket intéz Moszkvához, amelyben követeli a rigai békeszerződés feltételeinek teljesítését. A jegyzékben a lengyel kormány a diplomáciai viszony megszakításával fenyegetőzik.

Az új lengyel kormányelnök

Varsó, szept. 15. (RTI.) Głombinski elvállalta a kabinetalakítást. A kormányelnökséget következő feltételekhez kötötte: A választó-reform megszavazása, új választások és kény-szerkölcsön.

Kahr bukásának oka

Berlin, szept. 14. (Damen.) Hivatalosan megerősítik azt a hírt, hogy Kahr bajor miniszterelnöknek azért kellett távoznia, mert teljes függetlenségre törekedett.

SPORT

A Kolozsvári sportszövetség feloszlatta a Birák Testületét. Szerdán este a kolozsvári footballbírák testületének ülésén megjelent a FSSR központi bizottságának két tagja s tudatták a Comitetul Regional a Birák Testület határozatilag felfüggesztette. A bírák a Comitetul Regional eme határozatát tudomásul vették. Helyettük egy rég megszűnt, de most feltámasztott bizottság fogja az összes bírói funkciókat végezni.

Brassó: Brasovia—Ivria 4:0 (1:0.) Bajnoki mérkőzés, erős játék. Bíró: Bence.

A Zsidó Nemzeti Alap országunk földjét akarja népnak köztulajdonába visszavásárolni. (aki a föld, azé az ország!), a Keren Hajjeszód a fejlett európai állami élet alapjait akarja lerakni e visszaváltott földön, a Tarbut-Kulturalap pedig a sivatagi vándorlás nevelési alapja.

KÖZGAZDASÁG

Aktív a hadikölcsön-kötvények beváltására. Dr. Roth Hans Ottó országgyűlési képviselő közli velünk a következőket: Folyó évi szeptember hó 7-én Nagyszébenben a város vezető személyiségei párt- és nemzetközönség nélkül értekezletet tartottak és egyhangulag elhatározták, hogy a volt osztrák-magyar monarchia államai által kibocsátott hadikölcsön beváltása érdekében Erdélyben általános mozgalmat indítanak. A korona beváltása és az új adótervények valamint a rendes állami költségvetés megszavazása után megérkezett az idő, melyben a kormány feltétel nélkül köteles, a mostani román állampolgárok által jegyzett és a volt osztrák-magyar monarchia államai által kibocsátott hadikölcsön beváltását minél előbb elrendelni. A kérdés megoldása gazdasági, szociális és politikai okokból egyaránt sürgős és szükséges. A szeptember hó 7-én Nagyszébenben tartott ülésben erdélyi központi választmány alakították, melynek feladata az erdélyi hadikölcsön-tulajdonosok mozgalmát olyképen megindítani, hogy Erdély összes gazdasági központjaiban helyi választmányok alakítsanak és a hadikölcsön-tulajdonosok országsszerte nagygyűléseket tartsanak. Az első ilyen gyűlés Nagyszébenben fog tartatni. Az erdélyi hadikölcsön-tulajdonosok felhívtnak a mozgalomban minél nagyobb számban való részvételére. A központi választmány tagjává megválasztottak: Lepadatu J. Juon képviselő, Barseanu Andrei és dr. Bou Ilie szenátorok, Brandach Rudolf, Connert Fritz és dr. Roth Hans Ottó országgyűlési képviselők és mások. A központi választmány elnöke dr. Roth Hans Ottó országgyűlési képviselő és titkárává Pop Constantin bankigazgató és dr. Jickeli Ottó Fritz nagykereskedő választották meg.

Moratóriumot kérnek a külföldi tartozásokra. Bukarestből táviratozzák: A fővárosi pénzügyi érdekeltségek számos képviselője részvételével ma titkos konferencia volt, amelyen elhatározták, hogy a lei nagy esésére való tekintettel kérni fogják a külföldi tartozásokra a moratórium behozatalát.

SZÍNHÁZ

HETI MŰSOR:

MAGYAR SZÍNHÁZ

Péntek: Alarcosbál. (Opera-helyárakkal. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják. Opera-bérlét, 8. szám.)
Szombat: Hattyu. (Ujdonosság, 5. évsz. Rendes helyárakkal. Ünnepi előadás az erdélyi és bánati újságírók kongresszusának tiszteletére. Előjáró beszédet mond: Kádár Imre dr. Napi-bérlét 8. szám B.)
Vasárnap d. u.: Iglói diákok. (Olcso helyárakkal.)
Vasárnap este: Cigánybáró. (Uj szereposztással. Rendes helyárakkal. Napi-bérlét 7. sz., G.)
Hétfő: Cáravics. (Ujdonosság, 8. adszor. Rendes helyárakkal. Napi-bérlét 8. szám D.)

A műsorra tüzött előadások jegyei előre megválthatók a színház pénztáránál.

denre kész intrikust. Forgács meleg hangja ebben a szerepében is jól hatott. Virág, Váradi és Dálnoki kisebb szerepeket adtak. (d)

A színház iroda hírei: Szilveszter. Nagy szorgalommal és kedvvel készül a színház énekes személyzete a legközelebbi operettünnepségre, Balassa Emil és Marton Gyula Szilveszterére. Fülbemászó, kedves és gyorsan népszerűvé váló muzsika, poétikus, érdekes és vig szöveg biztosítja az új magyar operett sikerét. A premiér a jövő hét közepén lesz. — Vasárnapi előadások. Két előadás lesz vasárnap a színházban. Délután fél négy órakor olcsó helyárakkal Farkas Imre énekes története, az Iglói diákok kerül színre, este fél nyolckor pedig a Cigánybárót adják, Szaffi szerepében Lévy Honával. — Alarcosbál. Ma este operaelőadás lesz. Vardi Alarcosbálját adják, a főszerepben Lévy Honával, Tóth Máriával, Susnek Annával, Takács Mihállyal, Sugár Friggyessel, Réthelyivel, Virággal. — Hattyu. Az újságíró-kongresszus tiszteletére ünnepi előadás lesz szombaton este. Kádár Imre dr. bevezető előadása után Molnár Ferenc Hattyuját adják elő színészeink.

Pályázat

A szamosújvári Talmud Thóra Egylet alulirt állásra pályázatot hirdet:

- 1., „תורה” melamed, aki „ש”-t oktáná, valamint a jegyzői teendőket is végezni.
- 2., Egy „תורה” melamed és egy dardike állásra Javadalmazás megvezés szerint. — Pályázatokat gherlai kerületi főrabbihoz intézendők.

Gherla, 1921. szeptember 15.

Schönthal Ábrahám
elnök.

Legelőbb bevásárlási forrás!

DEUTSCH K. I.

Üveg és porcellán nagykereskedés r. t.

Oradea-Mare — Nagyvárad,

Str. Nicolae Jorga, v. Zöldfa-u. 4.

Telefon 71 Interurban

Állandó nagy készletek fehér, kristály, üveg, karlsbaidi porcellán, diszmi- és konyhaberendezési cikkekből.

Mindenféle porcellánárukat, kristályfehér üvegárukat, kőcedényt és táblaüveget azonnal szállítunk

Ornament üveg és kift érkeztek

Szerezze be lámpaáru szükségletét

Romlós Testvéreknel
ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD
Kérjen árajánlatot

A malomtulajdonosok a kormány előtt. A malomtulajdonosok két hét előtt Nagyváradon tartott kongresszusának megbízásából egy küldöttség kereste ma fel Averescu miniszterelnököt, memorandumot adva át, kérték az új reájuk vonatkozó rendelet hatályon kívül való helyezését. Az átadott memorandum hangsúlyozza, hogy amennyiben ez még nem történik, a malomipar Romániában tönkre fog menni.

Csehszlovák-Palesztinai Kereskedelmi R.-T. Prágából jelentik: A karlsbadi cionista kongresszuson elhatározták, hogy Tschechoslovakisch — Palästinenische Handels- und Industriegesellschaft cég alatt export-import vállalatot alapítanak a cseh-zsidó kereskedelmi összeköttetés megelénkítésére. A vállalat vezetését Emanuel Epstein prágai kereskedő veszi át.

A román bankok visszavásárolják a külföldön levő lei bankjegyeket.

Bukarestből táviratozzák: Az összes fővárosi bankok vezetői, a lei árfolyamának nagymértékű esése folytán értekezletre gyűltek össze, amelyen elhatározták, hogy a külföldön piacra dobott lei bankjegyeket visszavásárolják s ezáltal az árfolyamalakulásra kedvezően közrehatnak. (Egyébként üzletnek sem rossz, alacsony árfolyamon a leit visszavásárolni s ha értéke felment, akkor is név értékesíteni.) A kormány egyébként két bank ellen, amely a párisi árfolyamot néhány nap előtt már 9 1/2 ben publikálta, megindította az eljárást.

Meghosszabbították az adóbevallások határidejét. Bukarestből jelentik: Cudalbu helyettes pénzügyminiszter, tekintettel arra, hogy az adóbevallási ívek igen körülményesek, az ívek kitöltésének határidejét a belsődön december 1-ig, külföldön pedig december 15-ig meghosszabította. (Dtü.)

Valutapiac:

Bukarest, szept. 14. Márka 117—118, leva 80—81, font sterling 495—496, francia frank 940—945, svájci frank 22—22.60, olasz lira 640—645, drachma 124—125, arany —, ezüst —, osztr. kor. 8.75—9.10, cseh korona 130—135, szokol —, Napoleon 265—, lengyel marka 3.80—4, dinár 185—180, török lira 60—61, magyar korona 26—27.

Páris, szept. 14. A lei árfolyama 10.5 centimes.
 Bécs, szept. 14. Lei 1310—, dollar 1620—, belga frank —, francia frank 116.60, svájci frank 289—, holland forint —, dán korona —, jugoszláv korona —, norvég korona —, svéd korona —, szokol 1890, leva —, lira 6900—, marka 1450—, lengyel marka 35.44, font sterling 6200—, rubel —, magyar korona 316—, dinár 2620—.

Prága, szeptember 14. Lei 62—, dinár 185 1/4, marka 76 1/4, leva 51 1/4, svájci frank 1481—, norvég korona 1084 1/4, dán korona 1474 1/4, svéd korona 1790 1/4, lira 346—, francia frank 692 1/4, font sterling 809 1/2, dollar 82—, osztr. kor. 495—, belga frank —, lengyel marka 115—, holl. for. 2629 1/2, magyar kor. —.

Berlin, szept. 14. Amsterdam —, Brüsszel —, Kristiania 1408.55, Kopenhága 1933.05, Stockholm 2867.60, Helsingfors —, Róma 469 1/2, London 4080 1/2, Newyork 9640—, Páris 779—, Zürich 1892.10, Madrid —, Bécs 1018—, Prága 132.85, Budapest 2597, Bukarest —.

Zürich, szept. 14. Bukarest 440—, Berlin 530—, Amsterdam —, Newyork 580, London 2157—, Páris 4190—, Miláno —, Brüsszel —, Kopenhága —, Stockholm —, Kristiania —, Madrid —, Prága 700—, Budapest 120—, Zágráb 250—, Buenosayros —, Varasó 13—, Bécs 55—, osztr. leh. kor. —.

Budapest, szept. 14. Lei 419—489, font ster. —, leva —, dollar 490—510, francia frank 4500—3575, marka 455—485, lira 2020—2080, osztr. kor. 824 1/2—874 1/2, rubel 29 1/2—30 1/2, svájci frank 8200—8600, szokol 590—600, dinár 300—320, lengyel marka 11—12, napoleon —.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
 Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
 Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv.-t.
 Szerkesztőség: Galia Hgy. Párisi utca (volt Füzess József-ut) 48.
 Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.
 Fiókiadó: Nagyvárad, Deák Ferenc-u. 9.
 Hivatal: Arad, Str. Alexandri 1.
 Számár, Bathányi-utca 24. sz.

Szilágyi Eleonora R.-T.

Ajánlja: likőr, rum különlegességeit. Elsőrendű pengőit és borait. 1210 Szász nagyraktár

Elvámolás!

Nemzetközi szállítványok!

AZ ERDÉLYI AUTOMOBIL SZALLITÁSI R.-T.

jutányos feltételek mellett vállal mindennemű szállítást, beraktározást, költöztetést saját pártázott butorkocsijával úgy helyben, mint vidékre. — Vasúton szállítandó áruk biztosítását előnyös feltételek mellett vállalja

Városi iroda: Cluj—Kolozsvár, P. Unirii (Mátyás kir.-tér 7. Telefon: 67
 Vasúti iroda, raktárak és fuvartelep: Str. Cail Ferate 6. (Vasut-u.) 6
 Telefon: 4—67

Nemzetközi szállítványok!

Elvámolás!

APRÓHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 lel. Vastagabb betűvel 2 lel.
Legtöbb apróhirdetés ára 10 lel.

Férjhez adnám özvegy asszonyhugomat 40—45 év körüli intelligens uri emberhez. 100.000 lei hozomány. Teljes című levelet „özvegy asszony” jellegre kiadóhivatalba.

500.000 lei évi jövedelemmel bíró önálló kereskedő ismerettség hiányában ezután nőstíne. 20—25 évig irjanak fényképpel és teljes címmel, ügyzők kizárva: „800.000” jellegre a kiadóhivatalba kérek.

Bármily nemű állást elvállal román—magyar nyelvet beszédben, magyart írásban tudó 2000 lei kaucióval rendelkező fiatal ember. Cím: Sámuel Mihály, Deák Ferenc-u. 49.

Butorozott szobát keres két intelligens fiatalember. Cím: Gombos-nyomda — Minorita-utca.

Utlevélek látmozását leggyorsabban, garanciával elintézek. Érkezni Rosenzweig fűzőüzletében, Str. Juliu Maniu (Deák Ferenc-utca) 6. 2351-1

Megőrzés a „HERCULES” cipőáruházba Str. Reg. Ferd. 5 nagy választékban női- és férfi cipők

Festék, lack és anyagáru üzlet Rados M. és Tsa Cluj, Reg. Ferdinand No. 21. (volt Wesselényi-utca)

KRISTÁLY Fest, tisztít. TELEFON 500, 11-21

VADÁSZ ÉS TSA VILLAMOSÁGI ÉS VIEZETÉSI RE-RENDEZÉSEK SZERELÉSI VÁLLALATA Cluj, Egyetem-utca. — New-York épület. Telefon-szám: 2-14. 997 Telefon-szám: 2-14.

Bognár és Szántó Erdélyi kereskedelmi r. t. CLUJ, — (KOLOZSVÁR). Calea Reg. Ferd. No. 70. (volt Ferencz József-ut). Erdély legregibb bor sör és szesz nagy kereskedése, likör, rum és cognac gyára. Specialis uradalmi rajborok, szilva- és seprúpálinka. 1147

uradalmi tej kapható és biztosítható egész téleire Elek tejkereskedésében Str. Salutiú (v. Viz-u.) 8. Vízvezetőknek engedély!

Jeremiás Zsigmond szesz, rum, likör és cognac gyára Szatmár, Kármly ház.

Zongorák: rövid kereszthúros, — pianinók, perzsaszönyegek, antik butorok és porcellánok jutányosan kerülnek eladásra

Sternberg régiókereskedő ORADEA-MARE, SZT. LÁSZLÓ-TER 2

Spiegel József bor, szeszkereskedelmi és ipari részvénytársaság. Satu-Mare (Szatmár). Olcsó napi áron állandó nagy raktár. Előrendel. utasági birté-alekben és szeszos italokban. 994

Ezúton is tisztelettel értesítjük cégeink t. vevőit, hogy
H. Bayer tejsóltó és vegyigyár, Berlin — Beck, Koller & Co, cseveggyárak, Berlin-Wien — Reichhold, Flügger & Böcking lakkgyárak, Berlin-Wien — H. Schmincke & Co. művészfestékek és kellekek gyára, Düsseldorf
cégektől a csatolt részek, (Erdély, Banát, Bihar, Máramaros és Bukovina) egész területére a
főlerakatot, illetve egyedárusítást és képviselőt átvttük
s miután cégeink összes gyártmányaiból állandóan nagyobb mennyiségeket kapunk raktárra, t. vevőinket közvetlenül fogjuk kiszolgálhatni gyárainkkal közösen megállapított árak mellett. o-o Kiváló tisztelettel
Segesvári és Társai festék-nagykereskedése
Cluj-Kolozsvár, Strada Regina Maria (Deák Ferenc utca) 25. sz. Calea Victoriei (Kossuth Lajos-utca) 10 sz.

Deutsch Festvérek Cluj, Piata Unirii (v. Mátyás király-ter) 20. Nemzetközi szállítási vállalat. — Rendeléses gyűjtő- és wagnortorgalom a külföld, valamint a beltől minden irányból és irányba. — — — Fuvardíjviszterítés és felülvizsgálati iroda.

„Melissát” kerjen, ha finom cukorkát akar!

CIMKÉK, PLAKATOK, RÉSZVÉ- NYEK ÉS EGYETEMI JEGYZETEK a legkényesebb ízlésnek megfelelően készíttetnek BAGA ISTVÁN 2322-1 litografiai műintézetében Cluj, Str. Iorga (Jókai-u.) 2 A legregibb cluji grafikai műintézet, kibő- vitve a legmodernebb gépekkel, egytől akárhány színig készít megrendelésre pontosan, bármely komplikált grafikai munkát

FRÄNKEL EMÁNUEL és KLEIN SÁMUEL 1186 kézműváru nagykereskedése Cluj, Piata Vit. Mihaiu (v. Széch.-ter) 34 Dick-ház.

Csak egy ut vezet az erőhöz, egészséghez a párisian hatáson HIGIEA BOSSORSZESZ Kapható mindenütt! Gyártja: „HIGIEA” Kosmetikai és Vegyészeti Gyár 1255 CLUJ — KOLOZSVÁR

Lámpaáru, uborkás- és be- főttes üvegek, kristályteher csiszolt üvegáru, demijonok legolcsóbban beszerezhetők Ausländernél Cluj Piata Mihaiu Viteazul 39. sz. alatt EN-GROS! 00000 EN-DETAIL!

Üzletáthelyezés!!
Hochteitl Ignác bőrke- reskedése áthelyezte- tte Piata M. Viteazul 13 sz. alá (v. Széchenyi- tér, Wertheimer-ház.)
Legszolidabb kiszolgálás!

Szörme bundákban — és különféle szőrmékben nagy választék
Megrendelés, átalakítás és festést minden meny- nyiségben — vállalatunk 1188
S. EISENSTÄDTER & Co. szüca, — szörmeáruháza Cal. Vict. (v. Kossuth L.-u.) 3. Tel. 1-49

GANZ Elvállal elektromos vilá- gítási- és erőátviteli be- rendezéseket. Izzólámpák, izzólámpa szénpálcák, sze- relési anyagok és kisebb motorok állandóan rak- táron. — Költéségtése- ket és felvilágosításokat díjtalanul nyújt. Telef. 403
Piata Mihaiu Vit. Széchenyi-ter 41. sz. (Széki-palota.)

יצא לאור ספר „דור רביעי” על מס חולין מאת הרב הנאמן משה שמואל גלאזנר אב”ד דמ”ק קלויזענבורג. מחירו 100 לעי. מכורך 120 לעי. הוציא להשיגו יסנה אל המחבר שליט”א.

Ha Brassóban jár, ne mulassza el megtekinteni női- és férfidivatáruházuunkat, ahol állandóan a legjobb minőségű és leg- olcsóbb saison cikkek vannak készletben Klein József és Fia Brassó, Kolostor-u. 21. R. kath. templommal szemben